Readvanta

JNVST • इयत्ता 6 वी
प्रवेश परीक्षा • 2026–27

जवाहर नवोदय विद्यालय

निवड चाचणी सराव मालिका

01 नमुना सराव प्रश्नपत्रिका

80 प्रश्न • आकृती, आलेख व उताऱ्यांसह परीक्षेसारखी ओएमआर उत्तरपत्रिका
उत्तरसूची व सर्व प्रश्नांची **सोपी स्पष्टीकरणे**

विभाग 1 (अ)	मानसिक क्षमता चाचणी	प्रश्न 1 – 20
विभाग 1 (ब)	परिसर अभ्यास	प्रश्न 21 – 40
विभाग 2	अंकगणित	प्रश्न 41 – 60
विभाग 3	भाषा (मराठी)	प्रश्न 61 – 80

पूर्ण ई-बुकमध्ये

- 10 सराव प्रश्नपत्रिका
- एकूण 800 प्रश्न
- प्रत्येक पेपरनंतर ओएमआर
- उत्तरसूची व स्पष्टीकरणे

4	80	100	120
विभाग	प्रश्न	गुण	मिनिटे

मराठी माध्यम

Readvanta ची स्वतंत्र सराव मालिका • नवोदय विद्यालय समितीचे अधिकृत प्रकाशन नाही

JNVST इयत्ता 6 वी प्रवेश परीक्षा • मराठी माध्यम

नमुना सराव प्रश्नपत्रिका – 01

जवाहर नवोदय विद्यालय निवड चाचणी • 2026-27 परीक्षा-पद्धतीनुसार

विद्यार्थ्याचे नाव _____

बैठक क्रमांक | | | | | | | | | दिनांक _____

शाळा / केंद्र _____

80	100	120	A–D
एकूण प्रश्न	एकूण गुण	मिनिटे (2 तास)	चार पर्याय

विभाग	विषय	प्रश्न क्रमांक	प्रश्न	गुण	वेळ
विभाग 1 (अ)	मानसिक क्षमता चाचणी	1 – 20	20	25	60 मिनिटे
विभाग 1 (ब)	परिसर अभ्यास	21 – 40	20	25	
विभाग 2	अंकगणित	41 – 60	20	25	30 मिनिटे
विभाग 3	भाषा (मराठी)	61 – 80	20	25	30 मिनिटे
	एकूण	**1 – 80**	**80**	**100**	**120 मिनिटे**

परीक्षार्थींसाठी सूचना

1. या प्रश्नपत्रिकेत एकूण 80 प्रश्न आहेत. प्रत्येक बरोबर उत्तराला 1.25 गुण मिळतील. चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कमी होणार नाहीत.
2. सर्व प्रश्न सोडवायचे आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला (A), (B), (C), (D) असे चार पर्याय आहेत. त्यांपैकी फक्त एकच पर्याय बरोबर आहे.
3. शेवटच्या पानावरील ओएमआर उत्तरपत्रिका वेगळी छापून घ्या. सर्व उत्तरे फक्त त्या उत्तरपत्रिकेवरच नोंदवा.
4. बरोबर पर्यायाचे वर्तुळ निळ्या किंवा काळ्या बॉलपेनने पूर्ण गडद करा. पेन्सिल वापरू नका.
5. एकदा गडद केलेले उत्तर बदलता येत नाही. खाडाखोड करू नका आणि व्हाइटनर वापरू नका.
6. प्रत्येक विभागाच्या सुरुवातीची सूचना नीट वाचा. कच्चे काम वेगळ्या कागदावर करा.
7. एखादा प्रश्न कठीण वाटला तर पुढे जा. वेळ उरला तर त्या प्रश्नाकडे परत या.
8. ही Readvanta ची सराव प्रश्नपत्रिका आहे. ही नवोदय विद्यालय समितीची अधिकृत प्रश्नपत्रिका नाही.

विभाग 1 (अ) • प्रश्न 1 ते 20

मानसिक क्षमता चाचणी

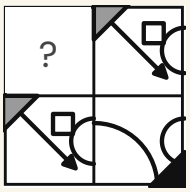
या विभागात 5 भाग आहेत. प्रत्येक भागात 4 प्रश्न आहेत. प्रत्येक भागाची सूचना नीट वाचा, मग उत्तर द्या.

भाग 1 : आकृती पूर्ण करणे (प्रश्न 1 ते 4)

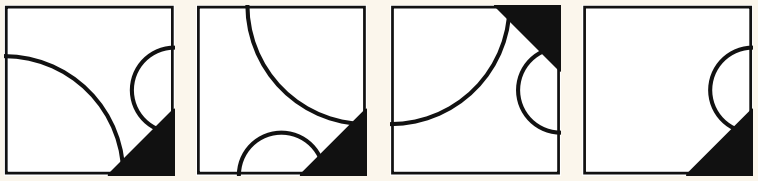
सूचना : प्रत्येक प्रश्नात डावीकडे एक चौरस प्रश्नआकृती दिली आहे. तिचे चार समान भाग केले असून त्यांपैकी एक भाग (?) रिकामा आहे. उजवीकडील उत्तरआकृत्या (A), (B), (C), (D) काळजीपूर्वक पाहा. जी उत्तरआकृती तिची दिशा न बदलता रिकाम्या जागी ठेवल्यास प्रश्नआकृती पूर्ण होईल, ती शोधा.

1.

प्रश्न आकृती

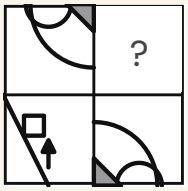
उत्तर आकृत्या

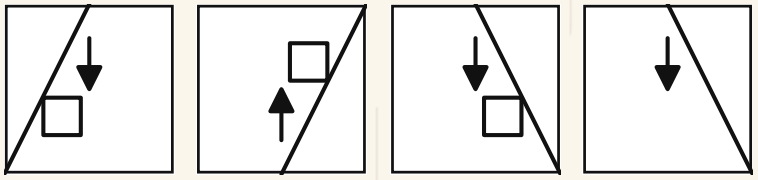
(A) (B) (C) (D)

2.

प्रश्न आकृती

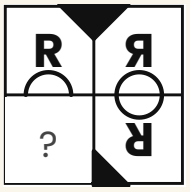
उत्तर आकृत्या

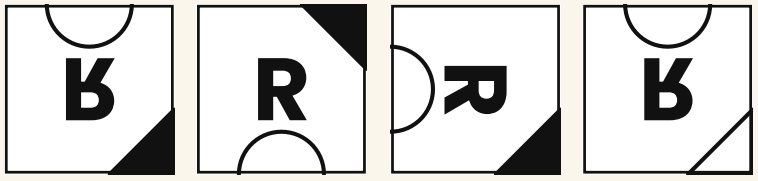
(A) (B) (C) (D)

3.

प्रश्न आकृती

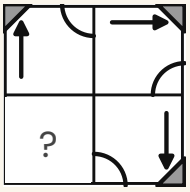
उत्तर आकृत्या

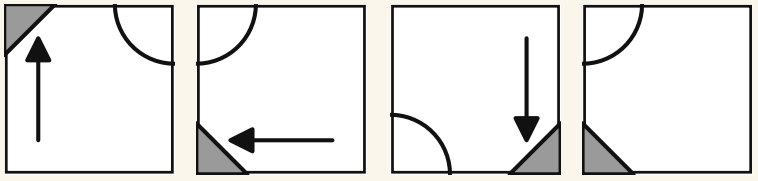
(A) (B) (C) (D)

4.

प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

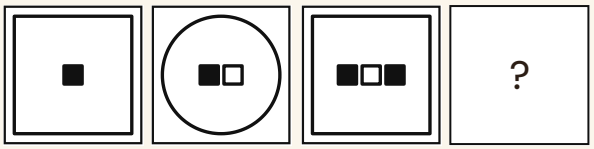
(A) (B) (C) (D)

भाग 2 : आकृतीमालिका पूर्ण करणे (प्रश्न 5 ते 8)

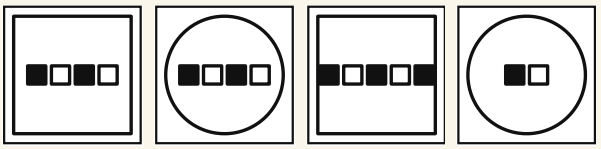
सूचना : प्रत्येक प्रश्नात तीन प्रश्नआकृत्या एका ठरावीक क्रमाने बदलत जातात आणि चौथी जागा (?) रिकामी आहे. आकृत्यांतील चिन्हांची दिशा, जागा, संख्या व छटा कशी बदलते ते पाहा आणि मालिका पूर्ण करणारी उत्तरआकृती शोधा.

5.

प्रश्न आकृत्या

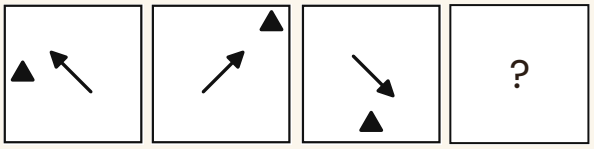
उत्तर आकृत्या

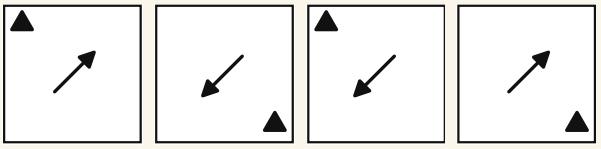
(A) (B) (C) (D)

6.

प्रश्न आकृत्या

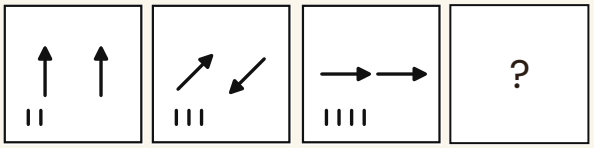
उत्तर आकृत्या

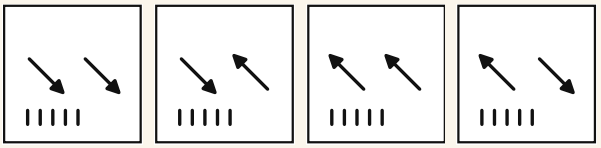
(A) (B) (C) (D)

7.

प्रश्न आकृत्या

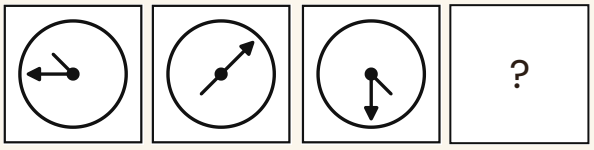
उत्तर आकृत्या

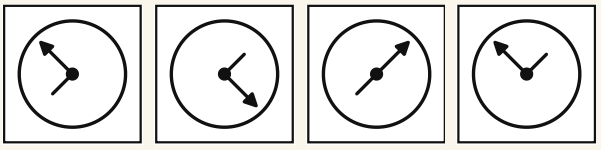
(A) (B) (C) (D)

8.

प्रश्न आकृत्या

उत्तर आकृत्या

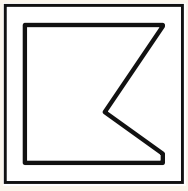
(A) (B) (C) (D)

भाग 3 : भौमितिक रचना पूर्ण करणे (त्रिकोण, चौरस व वर्तुळ) (प्रश्न 9 ते 12)

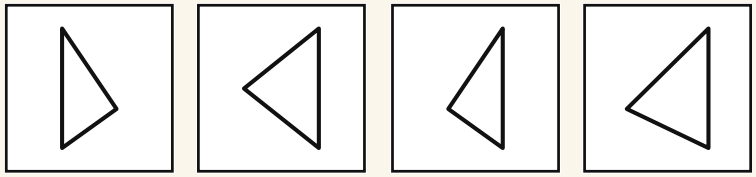
सूचना : प्रत्येक प्रश्नआकृती ही चौरस, वर्तुळ किंवा त्रिकोण असून तिचा एक तुकडा काढलेला आहे. उत्तरआकृत्यांपैकी कोणता तुकडा रिकाम्या जागी जोडल्यास पूर्ण आकृती तयार होईल ते शोधा. तुकडा फिरवून ठेवता येतो, पण उलटा (आरशातील प्रतिमेसारखा) करता येत नाही.

9.

प्रश्न आकृती

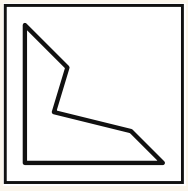
उत्तर आकृत्या

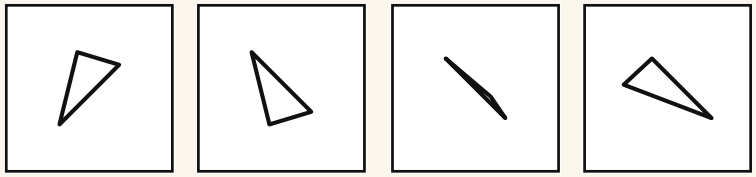
(A) (B) (C) (D)

10.

प्रश्न आकृती

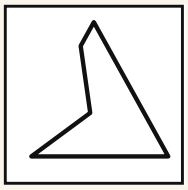

उत्तर आकृत्या

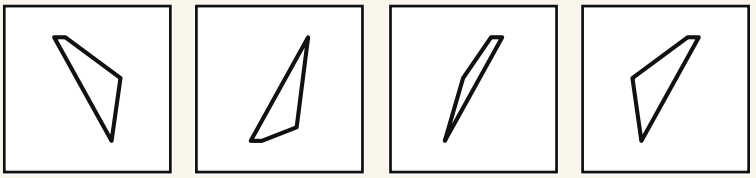

(A) (B) (C) (D)

11. प्रश्न आकृती

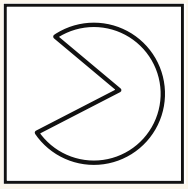

उत्तर आकृत्या

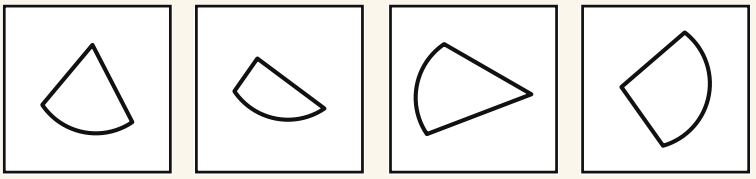

(A) (B) (C) (D)

12. प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

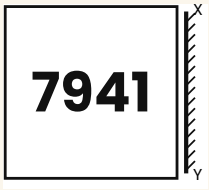

(A) (B) (C) (D)

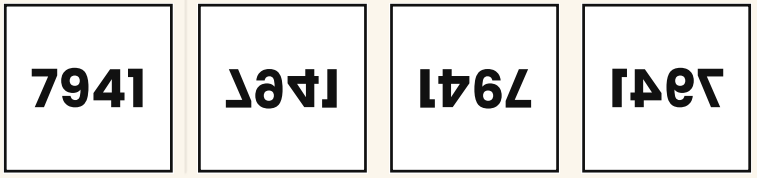
भाग 4 : आरशातील आणि पाण्यातील प्रतिबिंब (प्रश्न 13 ते 16)

सूचना : प्रत्येक प्रश्नआकृतीजवळ XY ही रेषा दिली आहे. रेषा आकृतीच्या बाजूला उभी असल्यास तो आरसा आहे; आकृतीच्या खाली आडवी असल्यास ती पाण्याची पातळी आहे. उत्तरआकृत्यांपैकी प्रश्नआकृतीचे योग्य प्रतिबिंब शोधा.

13. प्रश्न आकृती

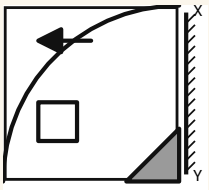

उत्तर आकृत्या

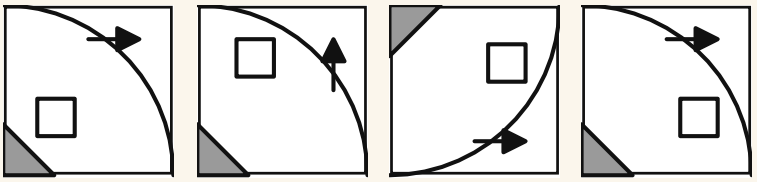

(A) (B) (C) (D)

14. प्रश्न आकृती

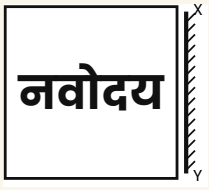

उत्तर आकृत्या

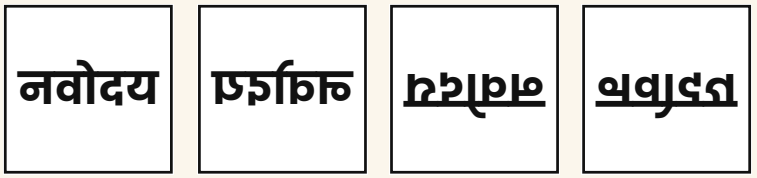

(A) (B) (C) (D)

15. प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

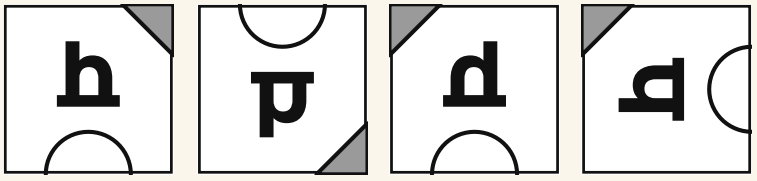

(A) (B) (C) (D)

16. प्रश्न आकृती

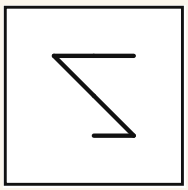
उत्तर आकृत्या

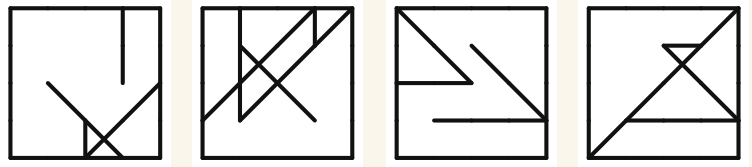
(A) (B) (C) (D)

भाग 5 : लपलेली आकृती शोधणे (प्रश्न 17 ते 20)
सूचना : प्रत्येक प्रश्नात डावीकडे एक प्रश्नआकृती दिली आहे. ती उत्तरआकृत्यांपैकी फक्त एका आकृतीत त्याच आकारात व त्याच दिशेने लपलेली आहे. ती उत्तरआकृती शोधा.

17. प्रश्न आकृती

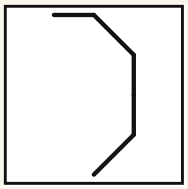

उत्तर आकृत्या

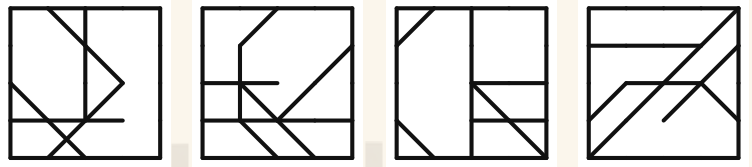

(A) (B) (C) (D)

18. प्रश्न आकृती

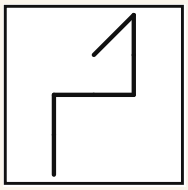

उत्तर आकृत्या

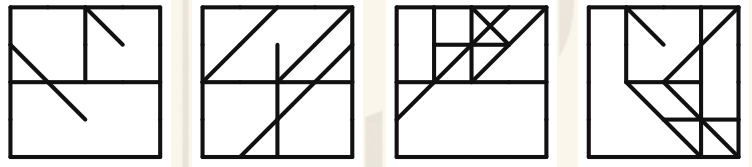

(A) (B) (C) (D)

19. प्रश्न आकृती

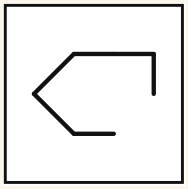

उत्तर आकृत्या

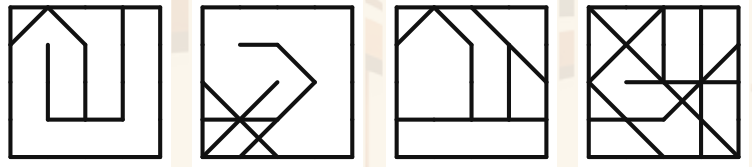

(A) (B) (C) (D)

20. प्रश्न आकृती

उत्तर आकृत्या

(A) (B) (C) (D)

विभाग 1 (ब) • प्रश्न 21 ते 40

परिसर अभ्यास

प्रश्न 21 ते 35 स्वतंत्र आहेत. प्रश्न 36 ते 40 एका उताऱ्यावर आधारित आहेत. प्रत्येक प्रश्नासाठी योग्य पर्याय निवडा.

21. वस्तू जळण्यासाठी हवेतील कोणता वायू आवश्यक असतो?

(A) हेलियम **(B)** ऑक्सिजन
(C) कार्बन डायऑक्साइड **(D)** नायट्रोजन

22. कोणत्या वनस्पतीच्या बिया वाऱ्याबरोबर दूरवर उडून जातात?

(A) रुई (म्हातारी) **(B)** नारळ **(C)** शेंगदाणा **(D)** आंबा

23. उंटाला 'वाळवंटातील जहाज' म्हणतात, कारण –

(A) तो फक्त रात्री चालतो **(B)** तो पाण्यात पोहतो
(C) तो खूप वेगाने धावतो **(D)** तो वाळवंटात सहज प्रवास करू शकतो

24. कोकणात लोकांच्या आहारात भात जास्त असतो, कारण —

(A) तेथे थंडी जास्त असते
(B) तेथे नद्या नाहीत
(C) तेथे भरपूर पाऊस पडतो आणि भाताचे पीक चांगले येते
(D) तेथे गहू मिळत नाही

25. बाजारात जाताना प्लास्टिक पिशवीऐवजी काय वापरणे योग्य?

(A) कागदी कप
(B) थर्माकोलचा डबा
(C) कापडी पिशवी
(D) नवी प्लास्टिक पिशवी

26. प्रौढ माणसाच्या शरीरात एकूण किती हाडे असतात?

(A) 106 **(B)** 212 **(C)** 300 **(D)** 206

27. गरम-थंड, मऊ-खरखरीत यांचे ज्ञान आपल्याला कोणत्या ज्ञानेंद्रियाने होते?

(A) कान **(B)** त्वचा **(C)** नाक **(D)** डोळे

28. दूषित पाणी प्यायल्याने कोणता आजार होऊ शकतो?

(A) दमा **(B)** रातांधळेपणा **(C)** मलेरिया **(D)** कॉलरा

29. विहिरीतून पाणी काढण्यासाठी रहाटाला लावलेले चाक कोणते साधे यंत्र आहे?

(A) उतरण **(B)** कप्पी **(C)** तरफ **(D)** पाचर

30. लोणचे दीर्घकाळ टिकण्यासाठी त्यात मुख्यतः काय वापरतात?

(A) दूध व दही **(B)** साखर व पाणी **(C)** पीठ व पाणी **(D)** मीठ व तेल

31. वाहनांचे सतत वाजणारे कर्कश हॉर्न कोणत्या प्रदूषणाला कारणीभूत ठरतात?

(A) ध्वनिप्रदूषण **(B)** मृदाप्रदूषण **(C)** जलप्रदूषण **(D)** प्रकाशप्रदूषण

32. धरणातून वेगाने पडणाऱ्या पाण्यापासून तयार होणाऱ्या विजेला काय म्हणतात?

(A) जलविद्युत **(B)** अणुविद्युत **(C)** औष्णिक वीज **(D)** सौरविद्युत

33. 'लाल ग्रह' म्हणून कोणता ग्रह ओळखला जातो?

(A) शुक्र **(B)** शनी **(C)** मंगळ **(D)** बुध

34. निवाऱ्याची (घराची) गरज कशासाठी असते?

(A) फक्त सजावटीसाठी
(B) फक्त सामान ठेवण्यासाठी
(C) फक्त पाहुण्यांसाठी
(D) ऊन, वारा, पाऊस व थंडी यांपासून संरक्षणासाठी

35. मोठ्या शहरांचा कारभार कोणती संस्था पाहते?

(A) ग्रामपंचायत **(B)** पंचायत समिती **(C)** महानगरपालिका **(D)** ग्रामसभा

उतारा वाचा आणि प्रश्न 36 ते 40 सोडवा.

किनाऱ्यावरील खारफुटीचे जंगल

कोकणच्या किनाऱ्यावर खाडीच्या दलदलीत एक वेगळेच जंगल दिसते. त्याला खारफुटीचे जंगल म्हणतात. या झाडांची मुळे चिखलातून वर येऊन हवेत उभी असतात. भरतीच्या वेळी खारे पाणी आत येते, तरीही ही झाडे तग धरतात. खारफुटीच्या मुळांच्या जाळ्यात माशांची, खेकड्यांची व कोळंबीची पिल्ले सुरक्षित वाढतात. त्यामुळे कोळी बांधवांना भरपूर मासे मिळतात. समुद्राच्या मोठ्या लाटा व वादळ आले, तर ही झाडे भिंतीसारखी उभी राहून किनाऱ्याचे रक्षण करतात आणि जमिनीची धूप थांबवतात. पूर्वी अनेक ठिकाणी इमारती बांधण्यासाठी खारफुटी तोडली गेली. आता सरकारने खारफुटी तोडण्यावर बंदी घातली आहे. शाळांतील विद्यार्थीही खारफुटी स्वच्छता मोहिमेत सहभागी होऊन तेथील प्लास्टिक कचरा गोळा करतात.

36. खारफुटीचे जंगल कोठे आढळते?

(A) खाडीच्या दलदलीत **(B)** वाळवंटात **(C)** उंच डोंगरावर **(D)** गवताळ प्रदेशात

37. खारफुटीच्या मुळांचे वैशिष्ट्य कोणते?

(A) ती खूप खोलवर दगडात जातात
(B) ती चिखलातून वर येऊन हवेत उभी असतात
(C) ती फक्त पाण्यावर तरंगतात
(D) ती पानांसारखी हिरवी असतात

38. खारफुटीमुळे कोळी बांधवांना कोणता फायदा होतो?

(A) त्यांना लाकूड विकता येते
(B) त्यांना गोडे पाणी मिळते
(C) माशांची पिल्ले सुरक्षित वाढल्याने भरपूर मासे मिळतात
(D) त्यांना शेतीसाठी जमीन मिळते

39. वादळाच्या वेळी खारफुटी कोणती भूमिका बजावते?

(A) लाटा वाढवते
(B) भिंतीसारखी उभी राहून किनाऱ्याचे रक्षण करते
(C) समुद्राचे पाणी गोडे करते
(D) पाऊस थांबवते

40. खारफुटी वाचवण्यासाठी उताऱ्यात कोणता उपाय सांगितला आहे?

(A) खारफुटी तोडण्यावर बंदी व स्वच्छता मोहीम
(B) तेथे कचरा टाकणे
(C) खाडी बुजवणे
(D) तेथे इमारती बांधणे

विभाग 2 • प्रश्न 41 ते 60

अंकगणित

प्रत्येक प्रश्नाला चार पर्याय दिले आहेत. कच्चे काम वेगळ्या कागदावर करा आणि योग्य पर्याय निवडा.

41. 13 + 5 × 8 − 8 = ?

(A) 55 **(B)** 136 **(C)** 45 **(D)** 61

42. 1,00,000 + 40,000 + 600 + 4 = ?

(A) 1,49,604 **(B)** 1,40,604 **(C)** 14,06,004 **(D)** 1464

43. 9 किमी 5 मीटर म्हणजे किती मीटर?

(A) 905 **(B)** 14 **(C)** 9050 **(D)** 9005

44. एका संख्येला 18 ने गुणल्यास 216 मिळतात. ती संख्या कोणती?

(A) 198 **(B)** 13 **(C)** 12 **(D)** 11

45. 38 + 8 × □ − 2 = 124. चौकटीतील संख्या कोणती?

(A) 11 **(B)** 12 **(C)** 88 **(D)** 10

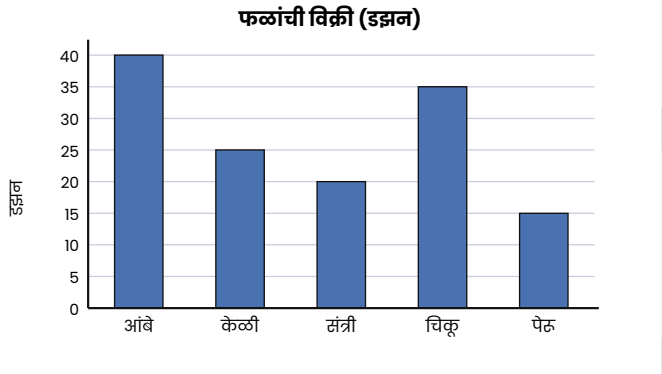
46. घड्याळात 11:30 वाजता तास काटा व मिनिट काटा यांमधील लहान कोन किती?

(A) 180° **(B)** 135° **(C)** 165° **(D)** 150°

47. $\frac{7}{8}$ चे दशांश रूप कोणते?

(A) 0.875 **(B)** 0.975 **(C)** 0.7 **(D)** 0.08

48. खालील स्तंभालेखानुसार दुसऱ्या क्रमांकाची सर्वाधिक नोंद कोणाची आहे?

(A) आंबे **(B)** चिकू **(C)** केळी **(D)** पेरू

49. एका व्यापाऱ्याने ₹760 ची एक वस्तू ₹40 नफ्याने आणि ₹550 ची दुसरी वस्तू ₹50 तोट्याने विकली. दोन्ही व्यवहार मिळून त्याला किती तोटा झाला?

(A) ₹210 **(B)** ₹90 **(C)** ₹20 **(D)** ₹10

50. 90,00,000 च्या लगतची मागची संख्या कोणती?

(A) 89,99,999 **(B)** 90,00,001 **(C)** 8,99,999 **(D)** 89,99,990

51. एका आयताचे क्षेत्रफळ 120 चौ.सेमी व लांबी 20 सेमी आहे. त्याची परिमिती किती?

(A) 26 सेमी **(B)** 6 सेमी **(C)** 54 सेमी **(D)** 52 सेमी

52. 8.29 मीटर कापडातून 3.10 मीटर कापड वापरले. किती कापड उरले?

(A) 11.39 मीटर **(B)** 5.19 मीटर **(C)** 5.09 मीटर **(D)** 6.19 मीटर

53. घड्याळात 8:30 वाजता तास काटा व मिनिट काटा यांमधील लहान कोन किती?

(A) 90° **(B)** 75° **(C)** 105° **(D)** 60°

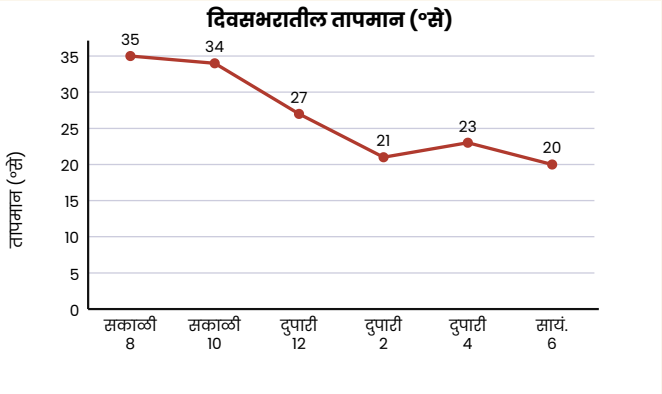
54. खालीलपैकी मूळ संख्या कोणती?

(A) 87 **(B)** 69 **(C)** 51 **(D)** 79

55. एक बस सकाळी 9:40 सुटली आणि दुपारी 3:07 पोहोचली. प्रवासाला किती वेळ लागला?

(A) 6 तास 27 मिनिटे **(B)** 5 तास 37 मिनिटे **(C)** 5 तास 27 मिनिटे **(D)** 4 तास 27 मिनिटे

56. खालील रेषालेखानुसार सर्वाधिक तापमान कोणत्या वेळी होते आणि ते किती होते?

(A) सकाळी 8, 35°से **(B)** सकाळी 8, 40°से **(C)** सायं. 6, 20°से **(D)** सकाळी 10, 34°से

57. एका आयताकृती बागेची लांबी 27 मीटर व रुंदी 14 मीटर आहे. बागेचे क्षेत्रफळ किती?

(A) 41 चौ.मी **(B)** 405 चौ.मी **(C)** 378 चौ.मी **(D)** 82 चौ.मी

58. $\frac{1}{13} + \frac{1}{13} = ?$

(A) $\frac{1}{13}$ **(B)** $\frac{2}{13}$ **(C)** $\frac{2}{26}$ **(D)** $\frac{3}{13}$

59. एका वर्गात 50 विद्यार्थी आहेत. त्यांपैकी 11 विद्यार्थी चष्मा वापरतात. चष्मा वापरणारे विद्यार्थी एकूणच्या किती भाग आहेत (दशांश रूपात)?

(A) 0.22 **(B)** 0.78 **(C)** 0.11 **(D)** 0.32

60. $7\frac{3}{7} - 6\frac{6}{7} = ?$

(A) $\frac{3}{7}$ **(B)** $1\frac{4}{7}$ **(C)** $1\frac{3}{7}$ **(D)** $\frac{4}{7}$

विभाग 3 • प्रश्न 61 ते 80

भाषा (मराठी)

पुढे चार उतारे दिले आहेत. प्रत्येक उतारा नीट वाचा. प्रत्येक उताऱ्याखाली पाच प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नासाठी योग्य पर्याय निवडा.

उतारा 1 (प्रश्न 61 ते 65)

साईच्या आजीच्या घरामागे एक छोटीशी परसबाग होती. त्या बागेत टोमॅटो, वांगी, मिरच्या, कोथिंबीर आणि झेंडूची फुले डौलाने डोलत असत. उन्हाळ्याच्या सुट्टीत साई आजीकडे राहायला गेली, तेव्हा तिने आजीला रोज सकाळी स्वयंपाकघरातील भाज्यांची साले एका खड्ड्यात टाकताना पाहिले. हे रोजचे दृश्य पाहून साईला खूप नवल वाटले. एके दिवशी न राहवून तिने आश्चर्याने विचारले, "आजी, हा कचरा इथे का टाकतेस?" आजी हसून म्हणाली, "बाळ, हा कचरा नाही, हे झाडांचे अन्न आहे. काही दिवसांनी ही साले कुजतात आणि त्यांचे काळेभोर खत तयार होते. या खतामुळे माती सुपीक होते आणि रोपांना बाजारातील रासायनिक खताची गरज भासत नाही." आजीचे बोलणे साईला मनापासून पटले. त्या दिवसापासून साई रोज सकाळी लवकर उठून बागेला पाणी घालू लागली आणि खड्ड्यात साले टाकू लागली. रोपांची पाने रोज थोडी थोडी मोठी होताना पाहून तिला खूप आनंद होत असे. सुट्टी संपताना आजीने तिला स्वतः लावलेल्या रोपाचे पहिले लालचुटुक टोमॅटो भेट दिले. शहरात परतल्यावर साईने आपल्या घराच्या गॅलरीतही कुंड्यांमध्ये अशीच छोटी बाग फुलवली.

61. आजी भाज्यांची साले खड्ड्यात का टाकत असे?

(A) कचरा लपवून ठेवण्यासाठी
(B) त्यांपासून झाडांसाठी खत तयार व्हावे म्हणून
(C) जनावरांना खाऊ घालण्यासाठी
(D) बाजारात विकण्यासाठी

62. 'साई रोज बागेला पाणी घालू लागली.' या वाक्यातील क्रियाविशेषण कोणते?

(A) साई **(B)** बागेला **(C)** रोज **(D)** पाणी

63. सुट्टी संपताना आजीने साईला ------ भेट दिले.

(A) पहिले लालचुटुक टोमॅटो
(B) झेंडूची फुले
(C) मिरच्यांचे रोप
(D) कोथिंबिरीची जुडी

64. 'सुपीक' या शब्दाचा विरुद्धार्थी शब्द कोणता?

(A) उपजाऊ **(B)** नापीक **(C)** कसदार **(D)** हिरवीगार

65. या उताऱ्याला सर्वांत योग्य शीर्षक कोणते?

(A) साईची शहरातील शाळा
(B) कचऱ्यातून सोनेरी खत
(C) बाजारातील भाजीवाला
(D) आजीचे स्वयंपाकघर

उतारा 2 (प्रश्न 66 ते 70)

मधमाश्या या अतिशय कष्टाळू आणि शिस्तप्रिय कीटक आहेत. त्या कधीही एकट्या राहत नाहीत, तर मोठ्या समूहाने एकत्र राहतात. झाडाच्या उंच फांदीवर, कड्याच्या कपारीत किंवा जुन्या इमारतीच्या छताला त्या आपले घर बांधतात. त्यांच्या घराला पोळे म्हणतात. एका पोळ्यात एक राणीमाशी, काही नरमाश्या आणि हजारो कामकरी माश्या असतात. राणीमाशी अंडी घालण्याचे काम करते. कामकरी माश्या फुलाफुलांवर फिरून गोड रस गोळा करतात, पोळ्याची स्वच्छता करतात आणि शत्रूपासून पोळ्याचे रक्षण करतात. फुलांतून आणलेल्या रसापासून त्या मध तयार करतात आणि तो पोळ्याच्या षट्कोनी कप्प्यांमध्ये साठवून ठेवतात. मधमाश्या जेव्हा एका फुलावरून दुसऱ्या फुलावर जातात, तेव्हा त्यांच्या अंगाला व पायांना चिकटलेले परागकण दुसऱ्या फुलापर्यंत पोहोचतात. यालाच परागीभवन म्हणतात. परागीभवनामुळे झाडांना फळे आणि बिया येतात. म्हणजेच मधमाश्या आपल्याला केवळ मधच देत नाहीत, तर शेतातील पिके वाढवण्यासही मदत करतात. आज शेतात वापरल्या जाणाऱ्या विषारी फवारणीमुळे मधमाश्यांची संख्या कमी होत चालली आहे. म्हणून मधमाश्यांचे पोळे विनाकारण जाळू नये किंवा तोडू नये.

66. मधमाश्यांच्या पोळ्यात अंडी घालण्याचे काम ------ करते.

(A) राणीमाशी **(B)** नरमाशी **(C)** कामकरी माशी **(D)** प्रत्येक माशी

67. 'राणीमाशी' हा शब्द कोणत्या लिंगाचा आहे?

(A) पुल्लिंग **(B)** नपुंसकलिंग **(C)** उभयलिंग **(D)** स्त्रीलिंग

68. परागीभवनामुळे काय होते?

(A) फुले लवकर कोमेजतात **(B)** मधमाश्यांना विश्रांती मिळते
(C) पोळे मोठे होते **(D)** झाडांना फळे आणि बिया येतात

69. 'कष्टाळू' या शब्दाचा समानार्थी शब्द कोणता?

(A) आळशी **(B)** रागीट **(C)** मेहनती **(D)** भित्रा

70. उताऱ्यावरून मधमाश्यांविषयी कोणते विधान योग्य आहे?

(A) त्या फक्त शत्रूंवर हल्ला करतात **(B)** त्या एकट्याच राहणे पसंत करतात
(C) त्या मध देतात व पिकांच्या वाढीसही मदत करतात **(D)** त्या पिकांचे नुकसान करतात

उतारा 3 (प्रश्न 71 ते 75)

सावित्रीबाई फुले यांचा जन्म 3 जानेवारी 1831 रोजी सातारा जिल्ह्यातील नायगाव येथे झाला. त्या काळात मुलींना शिकवले जात नसे. मुलींनी शिकणे हे पाप आहे, असे अनेक लोक मानत असत. लग्नानंतर त्यांचे पती जोतिराव फुले यांनी त्यांना घरीच लिहायला-वाचायला शिकवले. पुढे 1848 मध्ये पुण्यातील भिडे वाड्यात मुलींसाठी शाळा सुरू करण्यात आली आणि सावित्रीबाई त्या शाळेत शिकवू लागल्या. त्यांना देशातील पहिल्या महिला शिक्षिका म्हणून ओळखले जाते. शाळेत जाताना काही लोक त्यांच्यावर शेण आणि दगड फेकत असत. तरीही त्या डगमगल्या नाहीत. त्या पिशवीत एक जादा साडी ठेवत आणि शाळेत पोहोचल्यावर ती बदलून मुलींना मन लावून शिकवत. पुढे त्यांनी अनेक ठिकाणी मुलींसाठी शाळा सुरू करण्यास मदत केली. शिकवण्याबरोबरच त्यांनी कविताही लिहिल्या. 'काव्यफुले' हा त्यांचा प्रसिद्ध काव्यसंग्रह आहे. स्त्रियांनी शिकावे, स्वतःच्या पायावर उभे राहावे, असे त्यांना मनापासून वाटे. आज अनेक मुली शिकून मोठ्या पदांवर पोहोचल्या आहेत, त्यामागे सावित्रीबाईंचे मोठे योगदान आहे.

71. सावित्रीबाईंना कोणी लिहायला-वाचायला शिकवले?

(A) त्यांचे पती जोतिराव फुले यांनी
(B) त्यांच्या वडिलांनी
(C) शाळेतील गुरुजींनी
(D) त्यांच्या मैत्रिणीने

72. सावित्रीबाई पिशवीत जादा साडी का ठेवत असत?

(A) लोकांनी फेकलेल्या शेणाने खराब झालेली साडी बदलण्यासाठी
(B) मुलींना भेट देण्यासाठी
(C) प्रवासात थंडी वाजू नये म्हणून
(D) शाळेतील कार्यक्रमासाठी

73. 'काव्यफुले' हा सावित्रीबाईंचा ------ आहे.

(A) कथासंग्रह
(B) काव्यसंग्रह
(C) निबंधसंग्रह
(D) चरित्रग्रंथ

74. 'डगमगल्या नाहीत' यावरून सावित्रीबाईंचा कोणता गुण दिसतो?

(A) भित्रेपणा
(B) आळस
(C) गर्व
(D) धैर्य

75. 'मुलगी' या शब्दाचे अनेकवचन कोणते?

(A) मुलगे
(B) मुलगा
(C) मुली
(D) मुलींनो

उतारा 4 (प्रश्न 76 ते 80)

दिवाळीनंतर आमच्या शाळेची सहल सह्याद्रीतील एका किल्ल्यावर गेली होती. पहाटे पाच वाजता बस निघाली. पायथ्याशी पोहोचल्यावर आमच्या शिक्षकांनी सर्वांना रांगेत उभे केले आणि सूचना दिल्या, "कोणीही कड्याच्या टोकाला जाऊ नका आणि कचरा कुठेही टाकू नका." सर्वांनी पाण्याच्या बाटल्या भरून घेतल्या आणि आम्ही उत्साहाने दगडी पायऱ्या चढू लागलो. मध्येच दम लागला, पण आजूबाजूची हिरवी झाडी आणि थंडगार वारा पाहून थकवा पळून गेला. किल्ल्यावर पोहोचल्यावर आम्ही भव्य दरवाजा, पाण्याच्या टाक्या आणि बुरुज पाहिले. गाईड काकांनी सांगितले की, पूर्वी शत्रूवर लक्ष ठेवण्यासाठी बुरुजांचा उपयोग होत असे. किल्ल्याच्या सर्वांत उंच टोकावरून खालची गावे, शेते आणि नागमोडी वळणाचा रस्ता अगदी खेळण्यांसारखा दिसत होता. दुपारी आम्ही एका मोठ्या वडाच्या झाडाखाली बसून घरून आणलेला डबा खाल्ला. जेवणानंतर रिकामी पाकिटे आणि बाटल्या आम्ही पिशवीत भरून खाली आणल्या. संध्याकाळी किल्ला उतरताना सूर्य मावळत होता आणि आकाश केशरी रंगाने उजळले होते. ती सहल माझ्या कायम लक्षात राहील.

76. शिक्षकांनी सहलीच्या सुरुवातीला कोणती सूचना दिली?

(A) लवकर किल्ला चढून या
(B) डबा बसमध्येच खा
(C) गाईड काकांशी बोलू नका
(D) कड्याच्या टोकाला जाऊ नका व कचरा टाकू नका

77. पूर्वी शत्रूवर लक्ष ठेवण्यासाठी किल्ल्यावरील ------ उपयोग होत असे.

(A) पाण्याच्या टाक्यांचा
(B) बुरुजांचा
(C) दरवाजाचा
(D) दगडी पायऱ्यांचा

78. जेवणानंतरचा कचरा मुलांनी पिशवीत भरून खाली आणला; यावरून मुलांचा कोणता गुण दिसतो?

(A) स्वच्छतेची व निसर्गाची काळजी
(B) घाई करण्याची सवय
(C) भित्रेपणा
(D) आळशीपणा

79. 'दम लागणे' या वाक्प्रचाराचा अर्थ कोणता?

(A) राग येणे
(B) भूक लागणे
(C) धाप लागणे
(D) झोप येणे

80. 'भव्य' हा शब्द व्याकरणदृष्ट्या कोणत्या जातीचा आहे?

(A) नाम
(B) क्रियापद
(C) क्रियाविशेषण
(D) विशेषण

Readvanta

ओएमआर उत्तरपत्रिका / OMR ANSWER SHEET

नमुना सराव प्रश्नपत्रिका – 01 • JNVST इयत्ता सहावी

विद्यार्थ्याचे नाव (NAME OF THE CANDIDATE)

दिनांक (DATE)

विद्यार्थ्याची स्वाक्षरी (SIGNATURE)

बैठक क्रमांक (ROLL NUMBER)

0	0	0	0	0	0	0	0
1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9

उत्तर नोंदवण्याची पद्धत

निळ्या/काळ्या बॉलपेनने योग्य वर्तुळ पूर्ण गडद करा.

योग्य : ● अयोग्य : ✓ ✗ ◐

मानसिक क्षमता
प्रश्न 1 – 20

प्र.	A	B	C	D
1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D
11	A	B	C	D
12	A	B	C	D
13	A	B	C	D
14	A	B	C	D
15	A	B	C	D
16	A	B	C	D
17	A	B	C	D
18	A	B	C	D
19	A	B	C	D
20	A	B	C	D

परिसर अभ्यास
प्रश्न 21 – 40

प्र.	A	B	C	D
21	A	B	C	D
22	A	B	C	D
23	A	B	C	D
24	A	B	C	D
25	A	B	C	D
26	A	B	C	D
27	A	B	C	D
28	A	B	C	D
29	A	B	C	D
30	A	B	C	D
31	A	B	C	D
32	A	B	C	D
33	A	B	C	D
34	A	B	C	D
35	A	B	C	D
36	A	B	C	D
37	A	B	C	D
38	A	B	C	D
39	A	B	C	D
40	A	B	C	D

अंकगणित
प्रश्न 41 – 60

प्र.	A	B	C	D
41	A	B	C	D
42	A	B	C	D
43	A	B	C	D
44	A	B	C	D
45	A	B	C	D
46	A	B	C	D
47	A	B	C	D
48	A	B	C	D
49	A	B	C	D
50	A	B	C	D
51	A	B	C	D
52	A	B	C	D
53	A	B	C	D
54	A	B	C	D
55	A	B	C	D
56	A	B	C	D
57	A	B	C	D
58	A	B	C	D
59	A	B	C	D
60	A	B	C	D

भाषा
प्रश्न 61 – 80

प्र.	A	B	C	D
61	A	B	C	D
62	A	B	C	D
63	A	B	C	D
64	A	B	C	D
65	A	B	C	D
66	A	B	C	D
67	A	B	C	D
68	A	B	C	D
69	A	B	C	D
70	A	B	C	D
71	A	B	C	D
72	A	B	C	D
73	A	B	C	D
74	A	B	C	D
75	A	B	C	D
76	A	B	C	D
77	A	B	C	D
78	A	B	C	D
79	A	B	C	D
80	A	B	C	D

एका प्रश्नासाठी फक्त एकच वर्तुळ गडद करा • कच्चे काम या पानावर करू नका • उत्तरपत्रिका दुमडू नका

उत्तरसूची व स्पष्टीकरणे

नमुना सराव प्रश्नपत्रिका – 01

हा भाग कसा वापरावा?

1. प्रश्नपत्रिका पूर्ण सोडवून झाल्यावरच हा भाग पाहा.
2. तुमची ओएमआर उत्तरपत्रिका खालील उत्तरसूचीशी जुळवा. प्रत्येक बरोबर उत्तरासाठी 1.25 गुण मोजा.
3. चुकलेल्या व सोडून दिलेल्या प्रश्नांची स्पष्टीकरणे वाचा आणि तो प्रश्न पुन्हा सोडवून पाहा.

A. उत्तरसूची

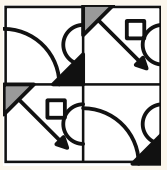
मानसिक क्षमता चाचणी प्रश्न 1–20		परिसर अभ्यास प्रश्न 21–40		अंकगणित प्रश्न 41–60		भाषा (मराठी) प्रश्न 61–80	
प्रश्न क्र.	योग्य उत्तर	प्रश्न क्र.	योग्य उत्तर	प्रश्न क्र.	योग्य उत्तर	प्रश्न क्र.	योग्य उत्तर
1	**A**	21	**B**	41	**C**	61	**B**
2	**C**	22	**A**	42	**B**	62	**C**
3	**A**	23	**D**	43	**D**	63	**A**
4	**B**	24	**C**	44	**C**	64	**B**
5	**B**	25	**C**	45	**A**	65	**B**
6	**C**	26	**D**	46	**C**	66	**A**
7	**B**	27	**B**	47	**A**	67	**D**
8	**D**	28	**D**	48	**B**	68	**D**
9	**C**	29	**B**	49	**D**	69	**C**
10	**A**	30	**D**	50	**A**	70	**C**
11	**D**	31	**A**	51	**D**	71	**A**
12	**A**	32	**A**	52	**B**	72	**A**
13	**D**	33	**C**	53	**B**	73	**B**
14	**D**	34	**D**	54	**D**	74	**D**
15	**B**	35	**C**	55	**C**	75	**C**
16	**C**	36	**A**	56	**A**	76	**D**
17	**C**	37	**B**	57	**C**	77	**B**
18	**A**	38	**C**	58	**B**	78	**A**
19	**B**	39	**B**	59	**A**	79	**C**
20	**D**	40	**A**	60	**D**	80	**D**

विभाग	मानसिक क्षमता	परिसर अभ्यास	अंकगणित	भाषा	एकूण
बरोबर उत्तरे	/ 20	/ 20	/ 20	/ 20	/ 80
गुण (× 1.25)	/ 25	/ 25	/ 25	/ 25	/ 100

B. प्रश्ननिहाय स्पष्टीकरणे

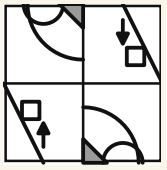
मानसिक क्षमता चाचणी (प्रश्न 1–20)

प्रश्न 1 — योग्य उत्तर: **(A)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

स्पष्टीकरण: समोरासमोरच्या (कर्णावरील) भागांतील आकृत्या हुबेहूब सारख्या आहेत: पहिला व चौथा भाग सारखे, दुसरा व तिसरा भाग सारखे. त्यानुसार रिकाम्या पहिल्या (वरच्या डाव्या) भागात येणारी आकृती निवडली आहे. (शेजारील पूर्ण आकृती पाहा.)

प्रश्न 2 — योग्य उत्तर: **(C)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

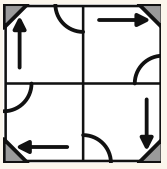
स्पष्टीकरण: कर्णावरील भाग एकमेकांचे 180° फिरवलेले रूप आहेत: पहिला भाग 180° फिरवल्यास चौथा भाग आणि दुसरा भाग 180° फिरवल्यास तिसरा भाग मिळतो. त्यानुसार रिकाम्या दुसऱ्या (वरच्या उजव्या) भागात येणारी आकृती निवडली आहे. (शेजारील पूर्ण आकृती पाहा.)

प्रश्न 3 — योग्य उत्तर: **(A)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

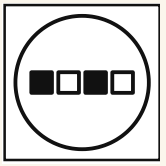
स्पष्टीकरण: संपूर्ण आकृती उभ्या व आडव्या मध्यरेषेभोवती सममित आहे: पहिल्या भागाची आरशातील प्रतिमा दुसऱ्या भागात आणि पाण्यातील प्रतिमा तिसऱ्या भागात आहे. त्यानुसार रिकाम्या तिसऱ्या (खालच्या डाव्या) भागात येणारी आकृती निवडली आहे. (शेजारील पूर्ण आकृती पाहा.)

प्रश्न 4 — योग्य उत्तर: **(B)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

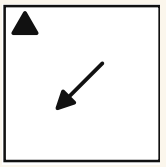
स्पष्टीकरण: पहिला भाग घड्याळाच्या काट्यांच्या दिशेने 90° फिरवल्यास दुसरा भाग, आणखी 90° फिरवल्यास चौथा (खालचा उजवा) भाग आणि आणखी 90° फिरवल्यास तिसरा (खालचा डावा) भाग मिळतो. त्यानुसार रिकाम्या तिसऱ्या (खालच्या डाव्या) भागात येणारी आकृती निवडली आहे. (शेजारील पूर्ण आकृती पाहा.)

प्रश्न 5 — योग्य उत्तर: **(B)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

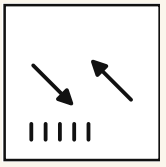
स्पष्टीकरण: आतील चिन्हांची संख्या प्रत्येक वेळी एकने वाढते (काळे-पांढरे आलटून पालटून) आणि बाहेरची आकृती वर्तुळ-चौरस अशी आलटून पालटून येते. त्यानुसार चौथी आकृती निवडली आहे.

प्रश्न 6 — योग्य उत्तर: **(C)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

स्पष्टीकरण: मधला बाण प्रत्येक वेळी घड्याळाच्या काट्यांच्या दिशेने 90° फिरतो आणि कडेवरील चिन्ह घड्याळाच्या काट्यांच्या दिशेने 3 स्थाने पुढे सरकते. त्यानुसार चौथी आकृती निवडली आहे.

प्रश्न 7 — योग्य उत्तर: **(B)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

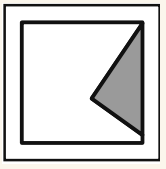
स्पष्टीकरण: डावा बाण घड्याळाच्या दिशेने 45° व उजवा बाण उलट दिशेने 135° फिरतो; तसेच खालच्या उभ्या रेषा प्रत्येक वेळी एकने वाढतात. त्यानुसार चौथी आकृती निवडली आहे.

प्रश्न 8 — योग्य उत्तर: **(D)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

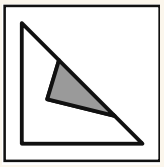
स्पष्टीकरण: लहान काटा प्रत्येक वेळी घड्याळाच्या काट्यांच्या उलट दिशेने 90° फिरतो आणि बाणाचा मोठा काटा घड्याळाच्या काट्यांच्या दिशेने 135° फिरतो. त्यानुसार चौथी आकृती निवडली आहे.

प्रश्न 9 — योग्य उत्तर: **(C)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

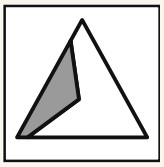
स्पष्टीकरण: रिकाम्या जागेच्या कडांची लांबी व कोन पर्याय (C) मधील तुकड्याशी तंतोतंत जुळतात. हा तुकडा उलट न करता, आवश्यक तेवढा फिरवून रिकाम्या जागी ठेवल्यास पूर्ण चौरस तयार होतो (शेजारील आकृती पाहा). पर्याय (A) मधील तुकडा याच तुकड्याची आरशातील (उलटी) प्रतिमा आहे, म्हणून तो बसत नाही. इतर पर्यायांतील तुकड्यांची लांबी किंवा कोन जुळत नाहीत.

प्रश्न 10 — योग्य उत्तर: **(A)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

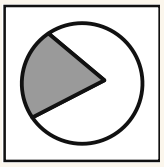
स्पष्टीकरण: रिकाम्या जागेच्या कडांची लांबी व कोन पर्याय (A) मधील तुकड्याशी तंतोतंत जुळतात. हा तुकडा उलट न करता, आवश्यक तेवढा फिरवून रिकाम्या जागी ठेवल्यास पूर्ण काटकोन त्रिकोण तयार होतो (शेजारील आकृती पाहा). पर्याय (B) मधील तुकडा याच तुकड्याची आरशातील (उलटी) प्रतिमा आहे, म्हणून तो बसत नाही. इतर पर्यायांतील तुकड्यांची लांबी किंवा कोन जुळत नाहीत.

प्रश्न 11 — योग्य उत्तर: **(D)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

स्पष्टीकरण: रिकाम्या जागेच्या कडांची लांबी व कोन पर्याय (D) मधील तुकड्याशी तंतोतंत जुळतात. हा तुकडा उलट न करता, आवश्यक तेवढा फिरवून रिकाम्या जागी ठेवल्यास पूर्ण त्रिकोण तयार होतो (शेजारील आकृती पाहा). पर्याय (A) मधील तुकडा याच तुकड्याची आरशातील (उलटी) प्रतिमा आहे, म्हणून तो बसत नाही. इतर पर्यायांतील तुकड्यांची लांबी किंवा कोन जुळत नाहीत.

प्रश्न 12 — योग्य उत्तर: **(A)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

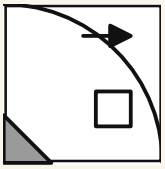
स्पष्टीकरण: रिकाम्या जागेच्या कडांची लांबी व कोन पर्याय (A) मधील तुकड्याशी तंतोतंत जुळतात. हा तुकडा उलट न करता, आवश्यक तेवढा फिरवून रिकाम्या जागी ठेवल्यास पूर्ण वर्तुळ तयार होतो (शेजारील आकृती पाहा). इतर पर्यायांतील तुकड्यांची लांबी किंवा कोन जुळत नाहीत.

प्रश्न 13 — योग्य उत्तर: **(D)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

स्पष्टीकरण: आरसा (XY) आकृतीच्या उजव्या बाजूला उभा ठेवला आहे. आरशात डावी-उजवी बाजू अदलाबदल होते, पण वर-खाली बाजू बदलत नाहीत. त्यानुसार अंक उलटून दिसणारा पर्याय योग्य आहे. इतर पर्यायांमध्ये दुसऱ्या प्रकारचे प्रतिबिंब, फिरवलेले रूप किंवा न उलटलेली अक्षरे आहेत.

प्रश्न 14 — योग्य उत्तर: **(D)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

स्पष्टीकरण: आरसा (XY) आकृतीच्या उजव्या बाजूला उभा ठेवला आहे. आरशात डावी-उजवी बाजू अदलाबदल होते, पण वर-खाली बाजू बदलत नाहीत. त्यानुसार आकृतीतील प्रत्येक भाग उलटून दिसणारा पर्याय योग्य आहे. इतर पर्यायांमध्ये दुसऱ्या प्रकारचे प्रतिबिंब, 180° फिरवलेली आकृती किंवा अर्धवट उलटलेली आकृती आहे.

प्रश्न 15 — योग्य उत्तर: **(B)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

स्पष्टीकरण: आरसा (XY) आकृतीच्या उजव्या बाजूला उभा ठेवला आहे. आरशात डावी-उजवी बाजू अदलाबदल होते, पण वर-खाली बाजू बदलत नाहीत. त्यानुसार अक्षरे उलटून दिसणारा पर्याय योग्य आहे. इतर पर्यायांमध्ये दुसऱ्या प्रकारचे प्रतिबिंब, फिरवलेले रूप किंवा न उलटलेली अक्षरे आहेत.

प्रश्न 16 — योग्य उत्तर: **(C)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

स्पष्टीकरण: पाण्याची रेषा (XY) आकृतीच्या खाली आहे. पाण्यातील प्रतिबिंबात वरची बाजू खाली व खालची बाजू वर जाते, पण डावी-उजवी बाजू बदलत नाही. त्यानुसार आकृतीतील प्रत्येक भाग उलटून दिसणारा पर्याय योग्य आहे. इतर पर्यायांमध्ये दुसऱ्या प्रकारचे प्रतिबिंब, 180° फिरवलेली आकृती किंवा अर्धवट उलटलेली आकृती आहे.

प्रश्न 17 — योग्य उत्तर: **(C)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

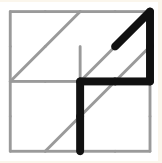
स्पष्टीकरण: प्रश्न आकृतीत 3 रेषा (सरळ, आडव्या/उभ्या व तिरप्या) एकमेकांना जोडलेल्या आहेत. हीच आकृती त्याच आकारात व त्याच दिशेने फक्त योग्य उत्तर आकृतीच्या वरच्या डाव्या भागात आहे (शेजारील आकृतीत ठळक रेषांनी दाखवली आहे). इतर उत्तर आकृत्यांमध्ये ती उलटी किंवा फिरवलेली आहे, म्हणून त्या चालत नाहीत.

प्रश्न 18 — योग्य उत्तर: **(A)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

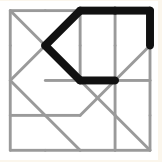
स्पष्टीकरण: प्रश्न आकृतीत 4 रेषा (सरळ, आडव्या/उभ्या व तिरप्या) एकमेकांना जोडलेल्या आहेत. हीच आकृती त्याच आकारात व त्याच दिशेने फक्त योग्य उत्तर आकृतीच्या मधल्या डाव्या भागात आहे (शेजारील आकृतीत ठळक रेषांनी दाखवली आहे). इतर उत्तर आकृत्यांमध्ये ती उलटी किंवा फिरवलेली आहे, म्हणून त्या चालत नाहीत.

प्रश्न 19 — योग्य उत्तर: **(B)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

स्पष्टीकरण: प्रश्न आकृतीत 4 रेषा (सरळ, आडव्या/उभ्या व तिरप्या) एकमेकांना जोडलेल्या आहेत. हीच आकृती त्याच आकारात व त्याच दिशेने फक्त योग्य उत्तर आकृतीच्या मधल्या उजव्या भागात आहे (शेजारील आकृतीत ठळक रेषांनी दाखवली आहे). इतर उत्तर आकृत्यांमध्ये ती उलटी किंवा फिरवलेली आहे, म्हणून त्या चालत नाहीत.

प्रश्न 20 — योग्य उत्तर: **(D)** (योग्य आकृती शेजारी दाखवली आहे)

स्पष्टीकरण: प्रश्न आकृतीत 5 रेषा (सरळ, आडव्या/उभ्या व तिरप्या) एकमेकांना जोडलेल्या आहेत. हीच आकृती त्याच आकारात व त्याच दिशेने फक्त योग्य उत्तर आकृतीच्या वरच्या उजव्या भागात आहे (शेजारील आकृतीत ठळक रेषांनी दाखवली आहे). इतर उत्तर आकृत्यांमध्ये ती उलटी किंवा फिरवलेली आहे, म्हणून त्या चालत नाहीत.

परिसर अभ्यास (प्रश्न 21–40)

प्रश्न 21 — योग्य उत्तर: **(B) ऑक्सिजन**

स्पष्टीकरण: ज्वलनासाठी ऑक्सिजन लागतो; म्हणून दिव्यावर पेला ठेवल्यास तो विझतो.

प्रश्न 22 — योग्य उत्तर: **(A) रुई (म्हातारी)**

स्पष्टीकरण: रुईच्या बियांना कापसासारखे केस असतात; त्यामुळे त्या वाऱ्याने उडतात.

प्रश्न 23 — योग्य उत्तर: **(D) तो वाळवंटात सहज प्रवास करू शकतो**

स्पष्टीकरण: उंटाचे रुंद पाय वाळूत रुतत नाहीत आणि तो अनेक दिवस पाण्याशिवाय राहू शकतो.

प्रश्न 24 — योग्य उत्तर: **(C) तेथे भरपूर पाऊस पडतो आणि भाताचे पीक चांगले येते**

स्पष्टीकरण: भाताला भरपूर पाणी लागते; कोकणात जास्त पाऊस पडतो.

प्रश्न 25 — योग्य उत्तर: **(C) कापडी पिशवी**

स्पष्टीकरण: कापडी पिशवी अनेकदा वापरता येते आणि प्लास्टिक कचरा कमी होतो.

प्रश्न 26 — योग्य उत्तर: **(D) 206**

स्पष्टीकरण: प्रौढ व्यक्तीच्या शरीरात 206 हाडे असतात.

प्रश्न 27 — योग्य उत्तर: **(B) त्वचा**

स्पष्टीकरण: त्वचेमुळे स्पर्श, तापमान व वेदना जाणवतात.

प्रश्न 28 — योग्य उत्तर: **(D) कॉलरा**

स्पष्टीकरण: कॉलरा, कावीळ, विषमज्वर हे दूषित पाण्यामुळे होणारे आजार आहेत.

प्रश्न 29 — योग्य उत्तर: **(B) कप्पी**

स्पष्टीकरण: दोरी अडकवलेल्या चाकाला कप्पी म्हणतात; त्यामुळे ओझे वर ओढणे सोपे होते.

प्रश्न 30 — योग्य उत्तर: **(D) मीठ व तेल**

स्पष्टीकरण: मीठ व तेलामुळे सूक्ष्मजीवांची वाढ रोखली जाते.

प्रश्न 31 — योग्य उत्तर: **(A) ध्वनिप्रदूषण**
स्पष्टीकरण: मोठ्या व त्रासदायक आवाजामुळे ध्वनिप्रदूषण होते.

प्रश्न 32 — योग्य उत्तर: **(A) जलविद्युत**
स्पष्टीकरण: वाहत्या पाण्याने टर्बाइन फिरवून जलविद्युत तयार होते.

प्रश्न 33 — योग्य उत्तर: **(C) मंगळ**
स्पष्टीकरण: मंगळाच्या पृष्ठभागावरील लोहयुक्त मातीमुळे तो लालसर दिसतो.

प्रश्न 34 — योग्य उत्तर: **(D) ऊन, वारा, पाऊस व थंडी यांपासून संरक्षणासाठी**
स्पष्टीकरण: घर आपले हवामान व धोक्यांपासून संरक्षण करते.

प्रश्न 35 — योग्य उत्तर: **(C) महानगरपालिका**
स्पष्टीकरण: मोठ्या शहरांचा कारभार महानगरपालिका पाहते; तिचा प्रमुख महापौर असतो.

प्रश्न 36 — योग्य उत्तर: **(A) खाडीच्या दलदलीत**
स्पष्टीकरण: उताऱ्यात 'कोकणच्या किनाऱ्यावर खाडीच्या दलदलीत एक वेगळेच जंगल दिसते' असे म्हटले आहे.

प्रश्न 37 — योग्य उत्तर: **(B) ती चिखलातून वर येऊन हवेत उभी असतात**
स्पष्टीकरण: उताऱ्यात 'या झाडांची मुळे चिखलातून वर येऊन हवेत उभी असतात' असे सांगितले आहे.

प्रश्न 38 — योग्य उत्तर: **(C) माशांची पिल्ले सुरक्षित वाढल्याने भरपूर मासे मिळतात**
स्पष्टीकरण: मुळांच्या जाळ्यात मासे, खेकडे, कोळंबी यांची पिल्ले वाढतात.

प्रश्न 39 — योग्य उत्तर: **(B) भिंतीसारखी उभी राहून किनाऱ्याचे रक्षण करते**
स्पष्टीकरण: उताऱ्यात खारफुटी किनाऱ्याचे रक्षण करते व धूप थांबवते असे म्हटले आहे.

प्रश्न 40 — योग्य उत्तर: **(A) खारफुटी तोडण्यावर बंदी व स्वच्छता मोहीम**
स्पष्टीकरण: सरकारची बंदी आणि विद्यार्थ्यांची स्वच्छता मोहीम हे उपाय दिले आहेत.

अंकगणित (प्रश्न 41–60)

प्रश्न 41 — योग्य उत्तर: **(C) 45**
स्पष्टीकरण: आधी गुणाकार: 5 × 8 = 40. नंतर डावीकडून: 13 + 40 − 8 = 45.

प्रश्न 42 — योग्य उत्तर: **(B) 1,40,604**
स्पष्टीकरण: 1,00,000 + 40,000 + 600 + 4 मध्ये 1 लाख, 4 दशहजार, 0 हजार, 6 शतक, 0 दशक व 4 एकक आहेत. म्हणून संख्या = 1,40,604.

प्रश्न 43 — योग्य उत्तर: **(D) 9005**
स्पष्टीकरण: 1 किमी = 1000 मीटर. 9 × 1000 + 5 = 9005 मीटर.

प्रश्न 44 — योग्य उत्तर: **(C) 12**
स्पष्टीकरण: संख्या = 216 ÷ 18 = 12.

प्रश्न 45 — योग्य उत्तर: **(A) 11**
स्पष्टीकरण: 8 × □ = 124 − 38 + 2 = 88. म्हणून □ = 88 ÷ 8 = 11.

प्रश्न 46 — योग्य उत्तर: **(C) 165°**
स्पष्टीकरण: 30 मिनिटांत तास काटा 15° पुढे जातो. 11:30 ला तास काटा 12 पासून 330° + 15° = 345° वर आणि मिनिट काटा 180° वर. फरक = 165°.

प्रश्न 47 — योग्य उत्तर: **(A) 0.875**
स्पष्टीकरण: 8 × 125 = 1000. अंश व छेदाला 125 ने गुणल्यास $\frac{7}{8} = \frac{875}{1000} = 0.875$.

प्रश्न 48 — योग्य उत्तर: **(B) चिकू**
स्पष्टीकरण: नोंदी उतरत्या क्रमाने: आंबे 40, चिकू 35, केळी 25, संत्री 20, पेरू 15. दुसरी सर्वाधिक चिकू.

प्रश्न 49 — योग्य उत्तर: **(D) ₹10**
स्पष्टीकरण: पहिली वस्तू 760 + 40 = ₹800 ला व दुसरी 550 - 50 = ₹500 ला विकली. एकूण खरेदी = 760 + 550 = ₹1310; एकूण विक्री = 800 + 500 = ₹1300. तोटा = 1310 - 1300 = ₹10.

प्रश्न 50 — योग्य उत्तर: **(A) 89,99,999**
स्पष्टीकरण: लगतची मागची संख्या = 90,00,000 - 1 = 89,99,999.

प्रश्न 51 — योग्य उत्तर: **(D) 52 सेमी**
स्पष्टीकरण: रुंदी = 120 ÷ 20 = 6 सेमी. परिमिती = 2 × (20 + 6) = 52 सेमी.

प्रश्न 52 — योग्य उत्तर: **(B) 5.19 मीटर**
स्पष्टीकरण: उरलेले कापड = 8.29 - 3.10 = 5.19 मीटर.

प्रश्न 53 — योग्य उत्तर: **(B) 75°**
स्पष्टीकरण: 30 मिनिटांत तास काटा 15° पुढे जातो. 8:30 ला तास काटा 12 पासून 240° + 15° = 255° वर आणि मिनिट काटा 180° वर. फरक = 75°.

प्रश्न 54 — योग्य उत्तर: **(D) 79**
स्पष्टीकरण: 87 = 3 × 29, 69 = 3 × 23, 51 = 3 × 17. 79 ला मात्र 1 व 79 हेच विभाजक आहेत. म्हणून 79 ही मूळ संख्या.

प्रश्न 55 — योग्य उत्तर: **(C) 5 तास 27 मिनिटे**
स्पष्टीकरण: सकाळी 9:40 ते दुपारी 12:00 = 2 तास 20 मिनिटे. दुपारी 12:00 ते 3:07 = 3 तास 7 मिनिटे. एकूण = 5 तास 27 मिनिटे.

प्रश्न 56 — योग्य उत्तर: **(A) सकाळी 8, 35°से**
स्पष्टीकरण: रेषालेखातील तापमान: सकाळी 8 – 35°, सकाळी 10 – 34°, दुपारी 12 – 27°, दुपारी 2 – 21°, दुपारी 4 – 23°, सायं. 6 – 20°. सर्वाधिक तापमान 35°से, सकाळी 8 वाजता.

प्रश्न 57 — योग्य उत्तर: **(C) 378 चौ.मी**
स्पष्टीकरण: आयताचे क्षेत्रफळ = लांबी × रुंदी = 27 × 14 = 378 चौ.मी.

प्रश्न 58 — योग्य उत्तर: **(B) $\frac{2}{13}$**
स्पष्टीकरण: समच्छेद अपूर्णांकांची बेरीज: अंशांची बेरीज करावी, छेद तोच. 1 + 1 = 2; उत्तर $\frac{2}{13}$.

प्रश्न 59 — योग्य उत्तर: **(A) 0.22**
स्पष्टीकरण: भाग = $\frac{11}{50}$. अंश व छेदाला 2 ने गुणल्यास $\frac{22}{100} = 0.22$.

प्रश्न 60 — योग्य उत्तर: **(D) $\frac{4}{7}$**
स्पष्टीकरण: $7\frac{3}{7} = \frac{52}{7}$ आणि $6\frac{6}{7} = \frac{48}{7}$. $\frac{52}{7} - \frac{48}{7} = \frac{4}{7}$.

भाषा (मराठी) (प्रश्न 61–80)

प्रश्न 61 — योग्य उत्तर: **(B) त्यांपासून झाडांसाठी खत तयार व्हावे म्हणून**
स्पष्टीकरण: आजी म्हणते, 'हा कचरा नाही, हे झाडांचे अन्न आहे.' साले कुजून त्यांचे खत तयार होते, म्हणून आजी ती खड्ड्यात टाकत असे.

प्रश्न 62 — योग्य उत्तर: **(C) रोज**
स्पष्टीकरण: 'रोज' हा शब्द क्रिया केव्हा घडते (वेळ) हे सांगतो, म्हणून तो कालवाचक क्रियाविशेषण आहे. साई, बाग, पाणी ही नामे आहेत.

प्रश्न 63 — योग्य उत्तर: **(A) पहिले लालचुटुक टोमॅटो**
स्पष्टीकरण: 'आजीने तिला स्वतः लावलेल्या रोपाचे पहिले लालचुटुक टोमॅटो भेट दिले' असे उताऱ्यात आहे.

प्रश्न 64 — योग्य उत्तर: **(B) नापीक**
स्पष्टीकरण: सुपीक म्हणजे पिकाऊ जमीन; तिच्या उलट पीक न येणारी जमीन म्हणजे 'नापीक'. उपजाऊ व कसदार हे समानार्थी आहेत.

प्रश्न 65 — योग्य उत्तर: **(B) कचऱ्यातून सोनेरी खत**
स्पष्टीकरण: संपूर्ण उतारा भाज्यांच्या सालांपासून खत तयार करून बाग फुलवण्याविषयी आहे. म्हणून 'कचऱ्यातून सोनेरी खत' हे शीर्षक योग्य.

प्रश्न 66 — योग्य उत्तर: **(A) राणीमाशी**
स्पष्टीकरण: उताऱ्यात 'राणीमाशी अंडी घालण्याचे काम करते' असे सांगितले आहे.

प्रश्न 67 — योग्य उत्तर: **(D) स्त्रीलिंग**
स्पष्टीकरण: आपण 'ती राणीमाशी' असे म्हणतो. 'ती' लागणारे शब्द स्त्रीलिंगी असतात.

प्रश्न 68 — योग्य उत्तर: **(D) झाडांना फळे आणि बिया येतात**
स्पष्टीकरण: उताऱ्यानुसार 'परागीभवनामुळे झाडांना फळे आणि बिया येतात'.

प्रश्न 69 — योग्य उत्तर: **(C) मेहनती**
स्पष्टीकरण: कष्टाळू म्हणजे खूप कष्ट करणारा, म्हणजेच 'मेहनती'. आळशी हा विरुद्धार्थी शब्द आहे.

प्रश्न 70 — योग्य उत्तर: **(C) त्या मध देतात व पिकांच्या वाढीसही मदत करतात**
स्पष्टीकरण: शेवटी सांगितले आहे की मधमाश्या 'केवळ मधच देत नाहीत, तर ... पिके वाढवण्यासही मदत करतात'.

प्रश्न 71 — योग्य उत्तर: **(A) त्यांचे पती जोतिराव फुले यांनी**
स्पष्टीकरण: उताऱ्यात 'त्यांचे पती जोतिराव फुले यांनी त्यांना घरीच लिहायला-वाचायला शिकवले' असे आहे.

प्रश्न 72 — योग्य उत्तर: **(A) लोकांनी फेकलेल्या शेणाने खराब झालेली साडी बदलण्यासाठी**
स्पष्टीकरण: लोक शेण व दगड फेकत; त्यामुळे शाळेत पोहोचल्यावर त्या साडी बदलत. यावरून खराब झालेली साडी बदलण्यासाठी त्या जादा साडी ठेवत.

प्रश्न 73 — योग्य उत्तर: **(B) काव्यसंग्रह**
स्पष्टीकरण: उताऱ्यात 'काव्यफुले' हा सावित्रीबाईंचा प्रसिद्ध काव्यसंग्रह आहे, असे सांगितले आहे.

प्रश्न 74 — योग्य उत्तर: **(D) धैर्य**
स्पष्टीकरण: अपमान व त्रास सहन करूनही त्या मागे हटल्या नाहीत; यातून त्यांचे धैर्य दिसते.

प्रश्न 75 — योग्य उत्तर: **(C) मुली**
स्पष्टीकरण: एक मुलगी – अनेक मुली. 'मुलगे' हे 'मुलगा'चे अनेकवचन आहे आणि 'मुलींनो' हे संबोधन आहे.

प्रश्न 76 — योग्य उत्तर: **(D) कड्याच्या टोकाला जाऊ नका व कचरा टाकू नका**
स्पष्टीकरण: शिक्षकांच्या सूचनेत 'कोणीही कड्याच्या टोकाला जाऊ नका आणि कचरा कुठेही टाकू नका' असे आहे.

प्रश्न 77 — योग्य उत्तर: **(B) बुरुजांचा**
स्पष्टीकरण: गाईड काकांनी सांगितले की, 'पूर्वी शत्रूवर लक्ष ठेवण्यासाठी बुरुजांचा उपयोग होत असे.'

प्रश्न 78 — योग्य उत्तर: **(A) स्वच्छतेची व निसर्गाची काळजी**
स्पष्टीकरण: कचरा किल्ल्यावर न टाकता परत आणणे म्हणजे परिसर स्वच्छ ठेवण्याची व निसर्गाची काळजी घेण्याची वृत्ती.

प्रश्न 79 — योग्य उत्तर: **(C) धाप लागणे**
स्पष्टीकरण: चढताना श्वास जोरात चालू होणे म्हणजे 'दम लागणे' किंवा 'धाप लागणे'.

प्रश्न 80 — योग्य उत्तर: **(D) विशेषण**
स्पष्टीकरण: 'भव्य दरवाजा' मध्ये 'भव्य' हा शब्द 'दरवाजा' या नामाविषयी विशेष माहिती सांगतो; म्हणून तो विशेषण आहे.

या नमुना प्रश्नपत्रिकेत

- **संपूर्ण सराव प्रश्नपत्रिका** – 80 प्रश्न, 100 गुण आणि 120 मिनिटे – परीक्षेच्या स्वरूपात.
- **चारही विभागांचे प्रश्न** – मानसिक क्षमता, परिसर अभ्यास, अंकगणित व भाषा (मराठी) – प्रत्येकी 20 प्रश्न.
- **आकृती, आलेख व उताऱ्यांवरील प्रश्न** – मानसिक क्षमतेच्या आकृत्या, अंकगणितातील आलेख आणि मराठी उतारे.
- **ओएमआर उत्तरपत्रिका** – परीक्षेप्रमाणे उत्तरे नोंदवण्याचा घरच्या घरी सराव.
- **उत्तरसूची व सोपी स्पष्टीकरणे** – सर्व 80 प्रश्नांचे योग्य उत्तर आणि ते का बरोबर आहे, याचे सोप्या मराठीत स्पष्टीकरण.
- **गुण मोजण्याचा तक्ता** – विभागनिहाय गुण मोजून स्वतःची तयारी तपासा.

पूर्ण ई-बुकमध्ये काय मिळेल?

- 10 संपूर्ण सराव प्रश्नपत्रिका – एकूण 800 प्रश्न.
- प्रत्येक प्रश्नपत्रिकेनंतर ओएमआर उत्तरपत्रिका.
- प्रश्नपत्रिकानिहाय उत्तरसूची व गुण तक्ता.
- सर्व 800 प्रश्नांची सोप्या मराठीतील स्पष्टीकरणे.
- मराठी माध्यमाच्या विद्यार्थ्यांसाठी तयार केलेले.

विद्यार्थी आणि पालकांसाठी

ही नमुना प्रश्नपत्रिका Readvanta च्या पूर्ण ई-बुकमधील प्रश्नपत्रिका कशा आहेत, हे पाहण्यासाठी आहे. ती वेळ लावून सोडवा, ओएमआरवर उत्तरे नोंदवा आणि उत्तरसूचीवरून तपासा. पूर्ण ई-बुकसाठी भेट द्या : **readvanta.in**

महत्त्वाची सूचना

ही Readvanta ची स्वतंत्र सराव प्रश्नपत्रिका आहे. हे नवोदय विद्यालय समितीचे (NVS) अधिकृत प्रकाशन नाही.

© 2026 Readvanta. All Rights Reserved.